

SECTION 7. MODERN ARTISTIC PRACTICE

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-427-6-13>

AN INVITATION TO CREATIVITY

ЗАПРОШЕННЯ ДО ТВОРЧОСТІ

Boyko O. Y.

Methodist teacher

Kyiv Children's Art School № 7

Kyiv, Ukraine

Бойко О. Я.

викладач-методист

Київська дитяча художня школа № 7

м. Київ, Україна

День перший. Місячна доріжка. Цього разу моя мандрівка до Чорного моря пролягла через південні українські степи аж до Бессарабії. У кінці мандрівки, зійшовши з машини, йдемо однією з вулиць села і майже одразу натрапляємо на мальовничу садибу з охайним подвір'ям. При вході до помешкання гордовито майорить синьо-жовтий прапор. Словом, хата – мов справжня писанка! Привітний господар веде нас до затишної оселі, і ми, облаштувавшись тут, лишаємо речі та чимдуж спішимо до моря!.. Дорогою упиваюсь морським повітрям, яке має ще й присмак степового різнотрав'я, – відчувається випаровування високоїодистого лиману...

Перед нами вже й озера з високими очеретами – місцина, де гніздиться більше сотні різновидів водоплавних пташок, багато з яких занесено до Червоної книги... Щоб з материка дістатися до пляжу, перетинаємо довгий дерев'яний місток і опиняємось на білій піщаній косі – це продовження національного парку «Тузлівські лимани». В заповіднику оберігається усе це птаство. І ген, бачу, пролетіла зграя рожевих пеліканів. Вони летять із Азії аж у Африку, а в цих краях проводять весь теплий період.

Нарешті ця довгоочікувана мить, бо аж затремтіло серце – глибока радість пронизала усю мене... Адже переді мною з'явився величавий морський красид! Море невимовно принадливе, чарівне, ген-ген, скільки сягає око, виграють срібними іскорками хвилі. Тихе надвечір'я веде свою споконвічну журливу мелодію і наvertsає до роздумів. Роблю замальовки... Вечір лагідний і тихий, адже море і небо злилися воедино, загубивши горизонт і залишивши тільки нюанс

перламутрових розводів на небесно-морській шовковій тканині. Дописую етюд, а малювання здавна відоме своїм цілющим заспокійливим ефектом так званої «дороги до себе». Погасли останні промені сонця... Біля моря стаєш мудрішим, щось собі філософствуєш і солодко мрієш про диво-дивне неземне.

Ген над обрієм сріблястий диск місяця, що простяг мені назустріч доріжку через усе море... Він гукає: «Ходи сюди!.. Я маю багато зірок для тебе, вибереш собі найкращу!». Проте втома поволі охоплює мене, і я вимушена відмовити місяцеві, бо вертати тепер доведеться поночі. Під гучні мелодійні співи цикад і цвіркунів поспішаємо до ніжних троянд у свій куточок краси і спокою, адже почуваємо потребу швидше перейти до світлиці та упасти на ліжко й спочити. Вікно прочинене... Але у нашій кімнаті велике зоряне небо і повітря, напоєне цілющими пахощами польових квітів, – це наші перші враження... Ще трохи – і тіло зробилося легким, мов пір'їнка, – я вже обережно м'яко ступаю по місячній доріжці, продовжуючи свою романтичну подорож у літній сон...

День другий. Лагідний дотик ранкового сонця... Тут лише ми з тобою, а ще височенна небесна блакить і безмежне море. О море!.. Таємниче і неосяжне, воно хвилює душу, не залишає байдужим серце... Як же ми любимо їздити до морського узбережжя, щоб насолодитися його мінливою красою, досхочу наплаватися та засмагнути, набратися сонячної енергії на цілий рік. Навколо мене, привітно усміхаючись, підносився чудовий веселий ранок. Береговий вітерець-бриз приємно обвівав тіло, що аж захотілось босоніж пройтися по мокрому піску прибою – море сьогодні спокійне й усміхнене... І грайлива хвиля білопінно торкалася ніг, вона ніби хотіла щось сказати, але ні – тільки шепнула і відійшла, лишивши по собі шойно три величенькі мушлі... Зупиніться, поспостерігайте... Доторкніться серцем до незвіданого і пустіть до себе цей чудесний світ... Але щодо хвилі, вона вас дійсно спонукає до дії!.. Звісно, це запрошення до творчості... Інтуїтивне відчуття одухотвореного довкілля...

Натхнення. У груди ніби вдарила блискавиця, спалахнув вогонь творчості... Ще не усвідомлюючи всього, я відчула, що мене несе потік рефлексій (а може це і є той самий стан найвищого піднесення). Осяяла ідея і сумніви... Потім ще і ще!.. Тепер усі мої емоції були спрямовані на розв'язування творчого завдання, і я взялася до справи – поєднання моїх відчуттів зі сприйняттям довкілля природи... Для втілення задуму мені знадобився особливий матеріал, якого було

вдосталь і в морі, і на березі. Прозора, мов скло, вода, відшліфована мільйонами років галька, чудернацькі мушлі, все це магнетично поманило мене в свої прохолодні обійми. Адже освіжитися в спеку – це частина творчого піднесення. Морський матеріал яскравий, декоративний. Його цікаво збирати, а ще цікавіше працювати з ним! На березі також знайшлося багато оригінальних мушель моллюсків.

Палітра. Коли художник малює фарбами, йому необхідна палітра для змішування кольорів, щоб утворювати певні колорити – теплі, холодні, монохромні. Мій творчий експеримент так само вимагав палітри, хоча виглядала вона дещо іншою. Оскільки матеріал я відсортовувала на окремі купки за розміром, формою та кольором, і зрештою вони утворили дивовижно розмаїту палітру різноманітних кольорів та їхніх відтінків – я захопилась... Утім прагнула усамітнитися, але з того нічого не вийшло. Мій «творчо-пляжний» натхненний порив уздріли здаля дітлахи... Спочатку їх було двійко. Таким чином у мене з'явилися маленькі помічники, яких теж захопив процес утворення палітри. Діти виявились напрочуд жвавими, і враз, як дощові краплі, посипалися питання... Що ж, допитливість – це норма, навіть одна з ознак обдарованості. Вважається, що хто нічого не запитує, той нічому не навчиться. Спілкуючись, ми досить швидко знайшли спільну мову і навіть потоваришували. Катеринка весело простягла до мене рученята, похвалившись черепашками, які щойно назбирала. Дивовижна **асоціація** маленької дівчинки нагадала мені історію мушлі – ципреї, яку використовували як грошову одиницю в далеку давнину. Перші згадки про таку монету датовані III тисячоліттям до нашої ери на території Китаю, і ця ж «валюта» найдовше протрималася в Африці, аж до середини XIX століття... Про диво-монетку я розповіла дітлахам, намагаючись адаптувати знаний мною матеріал відповідно до їх дитячої свідомості.

М'яко спускалося велике, тепле, вечірнє сонце, чіпляючись чудернацькими променями за хмару. Адже я, сидячи на березі разом зі своїми маленькими друзями, вже вела цікаву розмову і вдивлялася з ними у засинену далечінь – ми почали мріяти і вирішили нашу спільну справу продовжити наступного дня. Діти розпитували про все на світі, бо їм було все цікаво, вони прагнули нових знань. Наша команда помітно зростає. Тепер моїх семеро співрозмовників уважно слухали про чудернацьку розмову двох білих троянд, що ростуть під моїм вікном. Так-так, троянди вночі розмовляють! Я розповідала про чорних лебедів, про співи нічних цикад, про місячну доріжку і про хвилю, яка запросила до творчості, лишивши на березі три рапани...

Нізвідки вплив корабель, прекрасний і величний – для нас помітний з берега... Хтось із дітлахів прошепотів: «Корабель-привид». Що ж тут почалося – якась веремія!.. Діти наввипередки, намагаючись перевершити один одного, розповідали нашому гурту свою «правдиву» історію. Вони добре знали, що там, за горизонтом – інший захопливий світ, у якому існують чудовиська, привиди, мольфари, провидиці, ельфи, феї і казна-що іще! Цей світ кликав їх у мандри, і мої «маленькі аргонавти» вже поринули у безмежні обрії незвіданих островів та океанів десь там на краю світу, куди прямував їхній уявний Арго-привид. З такими фантазіями в емоційному пориві і злеті ми незчулися, як опинились у звичайнісінькій казці.. Адже перед нами постала незвична, дивна, а інколи й смішна країна, зате цікава та сповнена глибокого змісту... Лише трохи варто підштовхнути дитину у світ чарівництва й мрій – і розбурхана фантазія та уява нададуть їй змогу творчо проявити себе. До нас приєдналися батьки моїх маленьких фантазерів...

Напевне, всі ми в дитинстві збирались у колі друзів і розповідали одне одному різноманітні історії, правдиві й не дуже. Малеча обожає таємничі історії з несподіваним закінченням, і з цього приводу дорослим не варто панікувати. Коли гра передбачувана у колі задіяних персонажів, то вона цілком перебуває у їхній зоні комфорту. Стиль і тональність дійства цієї незвичної гри хоча й інтригують, проте легка імпровізація закінчується сміхом... Казкові історії корисно складати й самостійно. Вони можуть бути лячними, добрими, просвітленими, мудрими, повчальними. Добрі казки розкривають перед дитиною велику науку, оскільки в них завжди перемагають приятні стосунки і правдиві вчинки. Дитина виростає з думкою і бажанням бути справедливою, доброю, толерантною й врешті шляхетною. Така собі **казкотерапія** – спосіб соціалізації особистості, оскільки казка має велику силу. Вона надихає, розвиває та збагачує уяву, пробуджує душу, вчить жити і кличе до творчості! Втім, і своїм жагучим та ласкавим поглядом сонечко спостерігало за нами наче цікавилось, як наш гурт завзято готував собі палітру для втілення намірених вражень. Щойно останній промінь сонця зник і присмерк простелив на теплу землю свій серпанок, всі згадали про корабель-привид, але, вдивившись у горизонт, помітили вже просто цяточку в цих безмежних просторах, що наполегливо і завзято долала нескінченну морську стихію. Ми здивилися на цей простір боротьби світла і темряви. Моїх маленьких друзів починали збирати додому їхні батьки. Подихав свіжий вітерець-бриз. Ніч прозора і безшумна,

напоєна теплим повітрям, що ніби оксамитом обгортає мене м'якими пахощами приморського степу... Іду замріяна, усміхаючись сама до себе, до цієї стежини, до зоряної ночі – до земного буття... Добраніч, сонце, вранці зустрінємось. **День третій.** Сьогодні я мала бути наочним прикладом у мистецьких дивовижах для небайдужих маленьких друзів, щоб відкрити у кожному з них творчу особистість. Але спочатку хотілося встигнути зробити невеликий акварельний етюд, адже у мене піднесене ставлення до ранкового краєвиду – там потрібне особливе лицедійство, що пов'язане із пробудженням природи... Піднялася до сходу сонця і попрямувала до одухотвореного «нашого берега». Це незбагненне диво – бачити світанок!.. Сяйво останньої зорі, відблиск бузкового неба віддзеркалила ніжна прохолода морської хвилі – навколо мене все пробуджувалося, навіваючи дивовижні почуття злету, з'явилася легкість в думках, рухах – пейзаж малювався сам-собою!.. Я була в полоні творчості, а за горизонтом рожевіла небесна блакить. Прозорі хмарки потроху набирали жовто-золотавого забарвлення, безмовно запрошуючи мене до конфіденційної розмови... Невдовзі почали збиратися й дїтлахи. Вони зацікавленим і зачарованим гуртом поволі обступали мене та спостерігали за останніми мазками мого пензля... Етюд-експромт закінчено!..

У морі гралися дельфіни і їхні стрімкі й обтічні тіла гнучко переплигували з однієї хвилі на іншу хвилю. Вони підійшли досить близько до берега. З висоти за дельфінами стежили їхні співтрапезники – чайки. Вони білим небесним ескортом супроводжували «тих, що дарують радість»! Природа живе своїм життям, оскільки вона справжня, вона вічна, вона навколо – вона всюди!.. Можливо, наші спостереження, милування – це і був той самий обряд благоговіння перед Природою, перед життям? Людина, яка перебуває у стані творчого піднесення, має надзвичайний сильний, можна сказати, потужний і неабиякий вплив на інших реципієнтів, адже, найчастіше, може переконати людину й схилити до своєї думки і навіть повести за собою. Люди шукають натхнення з різноманітних джерел – поезії, музики, живопису і тощо. Мене ж надихнула на творчість подорож, зміна обстановки у цих мандрах, новітні враження і респект до привітного Бессарабського краю, а ще доброзичливі й усміхнені люди півдня України. І кожна з цих особистостей, які з'явилися у твоєму житті, та усі події, що спонтанно відбуваються, – все це є враженнями для творчості, тобто естетичним інструментом підсвідомості...

Певно, зважаючи на мій замріяний стан, діти притихли, ніби відчували – відбувається щось важливе – і заважати не слід... Мої маленькі друзі інтуїтивно відчули, що не можна втручатися у процес творення! Тлом для моїх експромтів було піщане полотно, зі своєю оригінальною фактурою й колоритом. Спочатку я викладала з мушель прості образи – так з'явилися пташка, метелик, квіточка, коник... Усі ці елементи я пов'язала між собою основою, використавши суху гілочку, – утворилась досить несподівана композиція, яку було довершено орнаментальною рамкою. Окрім мушель і камінчиків, я використовувала різноманітний, а часом чудернацький матеріал – цей інакший різнорідний, додатковий матеріал принагідно влітала у той чи інший образ, утворюючи стильові прецеденти... Тут у композиції була задіяна велика палітра природних матеріалів: сухі рослини, корінці, пташине пір'ячко, насіння... Впорядкована за принципом стильової подібності палітра давала змогу дотримуватися певної колористичної гармонії, створювати різноманітні тональні розтяжки – словом, маневрувати кольором, тоном і відтінками, створюючи цікаві нюансові ефекти з будівельного матеріалу – камінням дитячої мрії!..

А юні художники, спостерігаючи за кожним моїм вдумливим, нешвидким порухом, почали й собі спритно і досить дотепно вигадувати, щось своє, неповторне та дивовижне... Виявили бажання долучитися до наших експериментів і їхні батьки. Ось несподівано, на піщаному полотні з'явилася родина симпатичних маленьких баранців, що горнулися до своєї елегантною матері. А поруч весело витанцюювали бешкетники зайці, навіть замріяна русалка не втрималась, виринула з дна морського і звабливо розляглась на «мистецькому пляжі»... Втім, з'явилася й уквітчана наймовірніше красивими квітами садиба з чепурною затишною хатинкою доброзичливого кролика. Неподалік його щойно підвелось, на довгих тонких ніжках, зворушливо-тендітне жирафеня... Усі ці образи нашої уяви якось дивно стали вести зі своїми творцями діалоги, поринувши разом із нами у химерні роздуми... Більше того – у кожного з нас була своя цікава історія про усіх цих симпатичних персонажів.

Особливою окрасою нашого творчого полотна стало велике і любляче серце, викладене з рапанів, всередині якого діти ретельно вивели: «Море – 2017, Бессарабія», а під текстом було зображення нашого державного герба – тризуба!.. Але серед батьків знайшовся й критик. Пильно вдивляючись у наш «шедевр» своїми енергійними карими очима, він зауважив, мовляв, серце надто велике, а тризуб – замалий...

Але нас, завзятих митців, зауваження Сашкового татка лише підбадьорило, бо творчий злет стрімко набирав височінь... І, відверто кажучи, нам дуже захотілося зробити щось приємне саме для татка Сашка. Оскільки він є українським воїном, учасником бойових дій, який повернувся зі Сходу України і довго проходив реабілітацію в госпіталі після пережитих психологічних та фізичних травм, душевних ран та втрат побратимів. Але нині він серед друзів і відпочиває на березі моря зі своєю родиною – психологічно повертається «до мирного життя». а ми зі своєю мистецькою терапією намагалися йому допомогти у цьому...

Наша територія мистецтва і щастя розгорнула широкі могутні крила й натхненно буяла у вільному леті серед ніжно-блакитних шовкових небес. А ми, творці і поціновувачі мистецтва з величним спокоєм дивилися на ці наші рукотворні картини та величні ландшафти морського узбережжя, час від часу із захватом милуючись густо насиченою просторінню ультрамаринового і зеленого моря... Душа від тієї благодаті хміліла і дослухалася до плюскоту хвиль, що виблискували під палючим сонцем, – вони промовляли, співали, нашіптували, заколисували!.. З'явилося ще одне зображення – величезний тризуб, а разом з ним солодко-гордовите відчуття переможців, бо ж за нашими спинами десь узялись фотоапарати й камери... Багато хто захотів лишити собі на згадку цю диво-картину з рапанів, на піщаному тлі. Задоволення наповнювало затяту кров і скло, скло, розтікалося по жилах, несучи радісний вогонь Перемоги наших творчих зусиль... Й тепер, щоразу розглядаючи фото, я поринаю в чудові світлі спомини колективної роботи на піску і доброго вдумливого, ледь усміненого обличчя людини-воїна за кадром. Дякую тобі сміливцю, український воїне, що відстояв і захистив цей берег, наш берег спокою, свободи і демократії, мистецтва і справедливості!

Література:

1. Дьомін М. В. Мистецька Ойкумена з берегів Меотіди. *Вітчизна*. 2001. № 1–2. С. 139–144.
2. Дьомін М. В. Феноменологія нового мистецтва Миколи Писанка: До 95-річчя мистця. *Сучасність*. 2005. № 1. С. 120–123.
3. Дьомін М. В. Моральне і творче кредо Миколи Писанка: До 100-річчя мистця. *Образотворче мистецтво*. 2010. № 2–3. С. 103–105.
4. Писанко М. М. Рух простір і час в образотворчому мистецтві : підручник. Київ : Вища школа, 1995. 63 с.